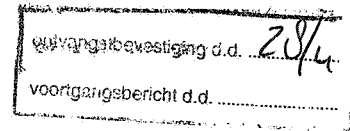

Gemeente Ommen
T.a.v. het college van
Burgemeester en Wethouders
Postbus 100
7730 AC OMMEN

Betr.: *zienswijze tegen voorontwerp bestemmingsplan
Partiele herziening Buitengebied (School Eerde, Kasteellaan 1 Ommen)*

Wijk bij Duurstede, 27 april 2009

Geacht College,

GEMEENTE OMMEN	
Ingek. 28 APR. 2009	Bijlage →
Nr. 2364	Op 28/4
aant: 120	ter afsluiting

Naar aanleiding van het op 19 maart 2009 ter inzage gelegde voorontwerp bestemmingsplan partiele herziening Buitengebied (in opdracht van de gemeente Ommen opgesteld door Bureau Witpaard, hierna aangeduid met het plan) met de bedoeling vaststelling van dit plan laat de Nederlandse Kastelenstichting (NKS) u weten tegen dit plan een zienswijze in te brengen.

In voorgaande correspondentie heeft de NKS met verschillende redenen uiteengezet waarom zij vindt dat in het westelijk deel van de voormalige moestuin van kasteel Eerde geen nieuwbouw moet worden opgericht. Wij verwijzen naar onze brieven van 17 oktober 2006, 17 december 2007, 24 september 2008, alle in uw bezit.

Deze redenen zijn gebaseerd op de monumentenwet en het feit dat kasteel Eerde een beschermd complex historische buitenplaats is en als zodanig in stand gehouden moet worden. Wij verzoeken u dan ook de inhoud van deze brieven als ingevoegd te beschouwen. In het hiernavolgende zal puntsgewijs en per pagina het rapport voorontwerp bestemmingsplan besproken worden.

Nederlandse Kastelenstichting
Markt 24
3961 BC Wijk bij Duurstede

Tel. 0343 57 89 95
Fax. 0343 59 14 03

www.kastelen.nl
info@kastelen.nl

Postbank 334513
ABN AMRO 47 07 59 267
KvK 's-Gravenhage 41149488

Het kasteel in zijn groene setting

Het voorliggende voorontwerp bestemmingsplan is bedoeld om de ruimtelijke aspecten rondom en op het monument te regelen. Dit kan echter niet los gezien worden van de monumentale aspecten.

Het plan houdt echter geen rekening met deze aspecten hetgeen de NKS een ernstige omissie vindt. Het een kan bij een monument niet los van het andere gezien worden. Daardoor zou de samenhang van het huidige monument en de harmonische aanblik ervan (m.u.i. de houten barakken die immers als sloopobject zijn aangemerkt) vernietigen.

De NKS is van oordeel dat het plan eenzijdig is gericht en daardoor geen juiste afweging van belangen laat zien.

Zo staat op pagina 6 te lezen dat de nieuwbouw een originele aanblik van de tuin zal geven. Hiermee wordt kennelijk niet de oorspronkelijke aanblik bedoeld maar een in het oog vallende oplossing. Het gaat niet om een op het totale monument gerichte oplossing is

Zo wordt er door de nieuwbouw ook geen rekening gehouden met de landelijke omgeving. De nieuwbouw, uitgevoerd met veel glas aan de voorzijde (de grote pui) en aan de zijkanten, alsmede de over de totale lengte (ongeveer 70 meter) liggende glazen "streep" zal in de donkere seizoenen herfst en winter de omgeving verlichten. Daar waar dat nu nog bescheiden is, zal als het ware een zee van licht te zien zijn.

(verwezen wordt naar de pagina's 10, 11 en 23 van het plan)

Sterk valt de nadruk op de ruimte en ontwikkeling. De provincie Overijssel legt hier nadruk op zo valt op pagina 7 te lezen. Het is duidelijk dat deze beide aspecten het behoud van monumenten in hun groene setting tegen gaan. Voorbeelden daarvan zijn er vele. Op dit moment dreigen belangrijke buitenplaatsen als Huys ten Donck bij Ridderkerk, de Hartekamp en Huis te Manpad te Heemskerk, kasteel Bouvigne in Breda onder de noemer van behoud door ontwikkeling door grootscheepse nieuwbouwplannen weggedrukt te worden. Waar dit al gebeurd is, zoals op kasteel Beverweerd (gemeente Bunnik) in de jaren 90 van de vorige eeuw, is gebleken dat het daardoor jarenlang onverkoopbaar was, en nu het eenmaal weer op de markt gebracht moest worden, waarschijnlijk wederom een lange periode van leegstand tegemoet zal gaan.

Op pagina 23 wordt gewag gemaakt aan de winst met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit, nieuwe onderwijsactiviteiten en landschappelijke inpassing. Op geen enkele wijze wordt het plan getoetst aan de monumentenwet.

Daarmee laat de gemeente zien dat ze de samenhang van de onderdelen onderling van het complex historische buitenplaats ontkent alsmede de samenhang tussen de buitenplaats en de omgeving.

Behoud en herstel

Ondanks dat de gemeente in het plan stelt dat zij insteekt op het behoud en herstel van het kasteel, zij niet kijkt naar het totaal concept van de buitenplaats. En ook niet naar het kasteel zelf. Alleen de lesactiviteiten zullen uit het kasteel verdwijnen (pagina 30 van het plan). De centrale keuken voor meer dan 100 leerlingen blijft daarmee wel in het kasteel en de kantoorfuncties ook. Indien de gemeente van mening is dat er op het kasteel op deze wijze geen zware druk komt te liggen, dan moet er geconstateerd worden dat de gemeente zich niet realiseert dat het huisvesten van deze faciliteiten in het kasteel op dit monument nog immer een onevenredig zware exploitatiedruk zullen leggen.

Deskundigheid van de monumentencommissies

Nergens blijkt hoe en waarin de deskundigheid van de monumentencommissie van het Oversticht is gelegen in zake de specifieke problematiek rondom de beschermd complex historische buitenplaats. De redenen waarom de rechtbank de monumentencommissie deskundig acht zijn niet openbaar gemaakt (verwezen zij naar de opmerkingen van de gemeente op pagina 27 van het plan).

Uit de onderzoeken en het rapport van de Rijksinspectie is echter gebleken dat het nogal schort aan de deskundigheid van dergelijke commissies. Hiervoor zij verwezen naar *Een goed advies is het halve werk, onderzoek naar monumentencommissies*, Erfgoedinspectie oktober 2008 (in te zien www.erfgoedinspectie.nl onder de button inspectierapporten) Hoewel het rapport voornamelijk spreekt over gemeentelijke adviescommissies moet men analoog daaraan ook kritisch zijn op de inbreng van de provinciale commissies. Men kan daarom niet zonder meer zonder toetsing een advies van een monumentencommissie aannemen.

Versterking van het monument

De gemeente beweert op pagina 29 dat de nieuwbouw het monument zal accentueren, versterken en andersom.

Kennelijk is de gemeente van mening dat het kasteel visuele versterking nodig heeft. Een monument is een object van cultuurhistorische waarde en bezit die waarde vanuit zichzelf. Dat geldt zeker voor monumenten als kastelen en kerken. Grote objecten, die in de om hen heen natuurlijk ontstane en/of ontworpen ruimte geen versterking in die zin nodig hebben. Toevoegingen die voor wat hun volume en uiterlijk betreft groter zijn dan het monument zullen daaraan eerder afbreuk doen.

De nieuwbouw zal met betrekking tot het volume en aanwezigheid een sterke stempel op de buitenplaats drukken. Dit is gezien vanuit de opzet van de buitenplaats volkomen misplaatst en zal geen recht doen aan de historische ruimtelijke indeling van de buitenplaats. De nieuwbouw wordt 45 m breed en 70 m lang, hetgeen neerkomt op een oppervlakte ruim twee keer zo groot als die van het kasteel.

De verhoudingen, zo kenmerkend voor de buitenplaats, zullen verdwijnen.

Het is visueel ook dermate in het oog springend, hierbij doelen we niet in de laatste plaats op grote glazen glaspui en de glazen zijpuien, dat ook door het uiterlijk de nieuwbouw het kasteel, het monument, zal verdringen.

Het evenwicht tussen hoofd- en bijgebouwen zal daarmee permanent verstoord zijn.

Reversibiliteit

Wij zeggen met opzet permanent. Hoewel er voortdurend sprake is van reversibel en mogelijkheid tot amoveren van de nieuwbouw is er geen sprake van garantie daarvoor. Sterker nog, meerdere malen is er sprake van permanente bebouwing. De rechtbank stelt dat in haar uitspraak ook vast (blad 5/6 van de uitspraak procedurenr 07/2201/BOUWB WCO A). De garantieafspraken die moeten worden gemaakt tussen school en de eigenaar betreffende reversibiliteit stellen ons op dat punt niet gerust.

De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

Onterecht is het naar onze mening dat de gemeente Ommen op pagina 31 en 32 oordeelt dat ook de RACM van mening is dat de dienst de nieuwbouwplannen positief beoordeelt. Het feit dat de dienst in haar laatste brief alleen om antwoorden op vragen verzoekt, betekent niet dat zij een positief oordeel heeft over de bouwplannen. Integendeel, het lijkt er meer op dat de dienst zich van een duidelijke uitspraak onthoudt en eerder kiest uit meerdere kwaden. Het "minst aangetast" blijft toch altijd nog een aantasting betreffen (hiervoor zij ook verwezen naar de reactie van de gemeente op pagina 28 van het rapport).

Voor wat de uitspraak van de Rechtbank Zwolle, sector bestuursrecht, betreft zouden wij het volgende willen opmerken.

De uitspraak baseert zich op de mening van de RACM in die zin dat zij oordeelt dat het niet deelnemen van de RACM aan de procedure als oorzaak had dat er voor de dienst geen reden was om tegen de plannen te zijn.

Dit betekent echter niet dat de rechtbank van mening is dat de rijksdienst een positieve mening over de plannen is toegedaan. Integendeel, de rechtbank onthoudt zich van een standpunt dienaangaande als zij stelt dat:... *enerzijds verweerder (gemeente Ommen) heeft overwogen dat de Rijksdienst zich in de brief van 11 juli 2007 positief heeft uitgelaten over het feit dat er alsnog een afgewogen besluitvorming heeft plaatsgevonden...*

Wat daarvan ook moge zijn, de Rechtbank stelt vast dat de Rijksdienst tegen de van rechtswege verleende monumentenvergunning destijds bezwaar heeft gemaakt en dat hij er nu van heeft afgezien om beroep in te stellen tegen de verleende vergunning (blad 5/6 van de uitspraak procedurenr 07/2201/BOUWB WCO A).

De rechtbank gaat hiermee derhalve voorbij aan het feit of de Rijksdienst wel dan niet een positieve mening is toegedaan omtrent de nieuwbouwplannen. De gemeente kan zich inzake een positieve houding van de Rijksdienst hierop dan ook niet beroepen.

Cultuurhistorische Effect Rapportage (CHER)

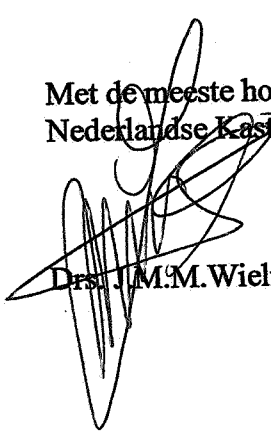
De NKS blijft aandringen op een nauwkeurig uitgevoerde Cultuurhistorische Effect Rapportage, waarbij alle effecten van de nieuwbouw op zowel monument, de bijbehorende groene omgeving en het landschap daaromheen, en niet alleen naar de effecten op het archeologisch erfgoed (zoals in het rapport op pagina 39 wordt aangegeven). Een CHER is er juist voor bedoeld om een totaalbeeld te krijgen.

Concluderend stelt de NKS dat:

- de nieuwbouwplannen als doel hebben om de leerlingen lesfaciliteiten te verschaffen en voorbijgaan aan het behoud van het karakter van Eerde als complex historische buitenplaats
- De NKS van mening is dat de zogenaamde versterkende werking van beide objecten (nieuwbouw en monument) slechts een kwestie van smaak is en geen objectief gegeven
- de nieuwbouw het kasteel niet spaart doordat slechts de lesfaciliteiten worden verwijderd
- de NKS betwijfelt of, mocht de school vertrekken, de nieuwbouw verwijderd zal worden, ongeacht contracten tussen belanghebbende en eigenaar
- de deskundigheid van de beide monumentencommissies op het specifieke gebied van de complex historische buitenplaats (nog) niet inzichtelijk is gemaakt
- de gemeente zich ten onrechte op het standpunt stelt dat de Rijksdienst positief staat ten opzichte van de nieuwbouwplannen en
- dat de gemeente ten onrechte de uitspraak van de rechtbank hieromtrent aangrijpt om te beweren dat de Rijksdienst een positieve houding aanneemt ten opzichte van de plannen
- een CHER zeker noodzakelijk is voordat de plannen mogelijk ten uitvoer zullen worden gebracht en dat een CHER niet alleen gericht is op de effecten van de nieuwbouw op de archeologische waarden in dit gebied.

Met de meeste hoogachting,
Nederlandse Kastelenstichting

Dr. J.M.M. Wielinga, directeur